

**UPPLANDS-BRO
KOMMUN**

Upplands-Bro kommuns handlingsplan för de nationella minoriteterna 2022–2024

Version 1.0

Antagen KF 2022-09-21

Innehållsförteckning

1. Inledning och syfte	3
2. Historia	4-5
2.1 Finska språkets långa historiska närvaro i Sverige...	
2.2 Sveriges minoritetspolitik.....	
3. Nutid	6-11
3.1 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	
3.2 Uppföljning av den nationella minoritetspolitiken.....	
3.3 Statistik.....	
3.4 Övergripande målsättningar.....	
4. Statsbidraget	12-14
5. Samråd och kartläggning	15-16
6. Informationsansvar	17-19
7. Kontorens arbete	
7.1 Kultur och fritid.....	20-21
7.2 Förskola och skola.....	22-24
7.3 Socialtjänst och sjukvård.....	25-27
7.4 Alla kontor och verksamheter.....	28
8. Uppföljning, utvärdering och ansvar	29-30

1 Inledning och syfte

Upplands-Bro kommuns handlingsplan för nationella minoriteter gäller de fem erkända nationella minoriteterna: samer, sverigefinnar, tornedalingar, judar samt romer. Dessa fem minoriteter har särskilda rättigheter som skiljer sig från övriga befolkningsgrupper i Sverige.

På olika sätt ska samhället tillse att de nationella minoriteterna ges möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

På motsvarande sätt har de nationella minoriteternas språk jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli en särställning i Sverige och det allmänna har ett lagstadgat uppdrag att användning av det egna minoritetsspråket särskilt ska främjas.

Syftet med handlingsplanen är att säkerställa att kommunen lever upp till internationell och nationell lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter.

Kommunens arbete ska syfta till att skydda de nationella minoriteternas rättigheter och främja deras möjligheter att utveckla språk och kultur.

I detta arbete ska barn särskilt prioriteras.

Upplands-Bro kommun ingår sedan år 2010 i förvaltningsområdet för det finska språket, då vi är en av de kommuner som blev invalda.

Att vara finsk förvaltningsområde betyder att kommunens sverigefinnar har särskilda lagstadgade rättigheter i kommunen, bland annat stärkt skydd för användning av finska i kontakt med myndigheter och i äldre- och barnomsorgen. Upplands-Bro får statsbidrag för att hjälpa till att leva upp till lagens (2009:724) krav och för åtgärder för att främja och bevara finska språket och kulturen.

Att implementera Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete.

För att lyckas med det är det viktigt att förtydliga vad vi har för mål i de olika verksamheterna och därför har Upplands-Bro kommun tagit fram denna handlingsplan.

Handlingsplanen är 2 årig och återkopplingen till Kommunstyrelsen sker i samband med årsredovisning. Dock är den giltig tills ny uppdaterad version kommer samt kan mål och aktiviteter uppdateras kontinuerligt av ansvarig.

2 Historia

2.1 *Finska språkets långa historiska närvaro i Sverige*

Sverige och Finland har en lång gemensam historia. De var under drygt 600 år ett och samma rike, där svenska, finska och många andra språk talades. Som ett resultat av kriget mot Ryssland förlorade Sverige den östra rikshalvan - Finland - år 1809.

Det som avträdde till Ryssland i freden i Fredrikshamn var en tredjedel av ett kungarike med Stockholm som huvudstad. Finska är således ett av de många språk som genom tiderna har talats i Sverige.

När Sverige och Finland tillhörde samma rike var Stockholm, Mälardalen, Värmland, Dalarna och Tornedalen de områden där finskan var mest utbredd. Efter andra världskriget har stora finska befolkningsgrupper bildats i storstäderna och på industriorter i södra och mellersta Sverige. Norrbotten har en betydande Finskspråkig befolkning.

Till sverigefinländare räknas personer som är folkbokförda i Sverige och som har sitt ursprung i Finland. Enligt Statistiska centralbyrån fanns det 2019 i Sverige sammanlagt 404 742 personer i Sverige som antingen själva är födda i Finland eller har minst en Finlandsfödd förälder. Av dessa var 144 561 födda i Finland och 62 306 födda i Sverige av två finska föräldrar. Man räknar med att ca 200 000 - 250 000 sverigefinnar kan finska. Finska är ett finsk-ugriskt språk och tillhör samma språkstam som till exempel samiska. Språken som är närmast finskan är karelska och estniska. Finskan har som sagt använts i Sverige så länge som Sverige funnits.

Många finnar som flyttade till Sverige under 1500 - 1600-talet bytte språk till svenska. En grupp som kallades svedjefinnar lyckades bevara finskan eller vara tvåspråkiga in på 1960-talet.

Finskan är modersmål för ungefär fem miljoner människor i världen. Finskan används också bland de övriga fyra nationella minoriteterna i Sverige. Sverigefinnarnas finska är i stort sett lik finskan i Finland. Men i vissa moderna ord som tunnelbana och mobiltelefon har svenskan påverkat. I talspråk bland yngre sverigefinnar kan det finnas skillnader i grammatiken.

2.2 Sveriges minoritetspolitik

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter godkändes av Europarådets ministerkommitté 1994. I december 1999 beslutade riksdagen att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Därmed erkändes judar, romer, sverigefinnar, samer och tornedalingar som nationella minoriteter i Sverige. Samerna har dessutom en särskild ställning som urfolk. Samtidigt erkändes jiddisch, romani chib, finska, samiska och meänkieli som nationella minoritetsspråk.

De nationella minoriteterna har befolkat Sverige under en lång tid. Grupperna har en uttalad samhörighet och en religiös, språklig eller kulturell tillhörighet.

Utmärkande för de nationella minoriteterna är att viljan att behålla den egna identiteten är stor och kulturerna är en levande del av det svenska samhället och en del av det svenska kulturarvet.

Från den 1 januari 2010 har vi en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) som stärker det skydd för vårt lands historiska nationella minoriteter och deras språk som antogs av riksdagen 1999. Det folkrättsliga skyddet för minoriteterna och minoritetsspråken har sin grund i Europarådets minoritetskonventioner.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter syftar till att skydda de nationella minoriteternas fortlevnad medan Minoritetskonventionens syfte är att skydda Europas kulturella mångfald.

Av konventionerna kan det utläsas att det finns ett stort antal minoriteter i Europa som levt i området en lång tid och som har ett eget språk och en egen kultur. I konventionerna konstateras också att vissa minoriteters språk riskerar att gå förlorade.

Den svenska riksdagen fattade också beslut om en minoritetspolitik och ett erkännande av fem nationella minoriteter och deras språk. Sverige erkände därmed en historisk närvaro av flera minoriteter och en mångfald av språk samt att dessa grupper ska ha möjlighet att upprätthålla och bevara sin kultur och sitt språk.

Ett språk som har ställning som nationellt minoritetsspråk uppfyller två kriterier.

- Det första är att det är ett språk och inte en dialekt.
- Det andra är att det har talats kontinuerligt i Sverige i minst tre generationer eller ungefär hundra år.

3 Nutid

De fem nationella minoritetsspråken delas i två kategorier.

Den ena kategorin utgörs av landsdels- eller minoritetsspråk och innefattar **finska, meänkieli och samiska**. Dessa språk har historisk-geografisk anknytning i Sverige eftersom dessa av hävd har talats i vissa territorier i Sverige. Den andra kategorin benämns som territoriellt obundna språk och innefattar **jiddisch och romani chib**.

Minoritetspolitikens mål är att ge skydd för de nationella minoriteterna, att stärka deras möjlighet till inflytande och att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

3.1 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) har gällt i Sverige sedan januari 2010.

Lagen beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är kommuner och andra myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

I förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska är kommunerna skyldiga att ordna förskola och äldreomsorg med väsentlig del på minoritetsspråken. De personer som vill använda sitt minoritetsspråk i kontakten med kommunerna har rätt att göra detta både muntligt och skriftligt.

Den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommunerna har till exempel skyldighet att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Förutom denna lag så finns även Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och minoritetstänket finns även inbakad i både språkagen, skollagen och bibliotekslagen.

Lagstiftning

”Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om äldreomsorg. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen. Lag (2018:1367)”

(1 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3).

I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.”

(2 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. Lag (2018:1367)”

(3 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

6 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk handlar om förvaltningsområden och vilka kommuner som ingår. Då detta ändras varje år när fler kommuner antas, så är denna del bäst att kolla upp varje gång.

”Andra kommuner än de som anges i 6 § kan efter ansökan få ingå i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska. Beslut att en kommun ska få ingå i ett förvaltningsområde fattas av regeringen.

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde efter beslut av regeringen kan ansöka hos regeringen om utträde ur förvaltningsområdet. Regeringen får besluta om utträde endast om det finns synnerliga skäl.

Regeringen får meddela föreskrifter om anslutning till och utträde ur ett förvaltningsområde. Lag (2018:1367).”

(7 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Eftersom Upplands-Bro kommun blev en finskt förvaltningskommun 2010, gäller även de särskilda rättigheterna i vår kommun.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Grundskyddet gäller samtliga nationella minoriteter i hela landet och innebär att:

- förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna på lämpligt sätt om deras rättigheter när det behövs,
- det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige,
- barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt,
- förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

För de kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för finska, samiska och/eller meänkieli gäller även särskilda rättigheter:

- enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare,
- myndigheten är skyldig att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering.

- myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk.
- förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken,
- kommunerna har särskilda skyldigheter att anordna äldre- och barnomsorg, helt eller väsentlig del på minoritetsspråken om någon i förvaltningsområdet önskar detta.

3.2 Uppföljning av den nationella minoritetspolitik

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsammans med Sametinget ett nationellt uppdrag att samordna minoritetspolitik och följa upp hur myndigheter förverkligar lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i sina verksamheter.

Lagstiftning

”Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Första stycket gäller inte sådan uppföljning som omfattas av 3 §. Förordning (2010:196).”

(2 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Sametinget ansvarar för uppföljningen av förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk när det gäller samer och samiska.”

(3 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §. Lag (2019:938).

(5b § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Länsstyrelsen och sametinget är också ansvariga för kunskapshöjande insatser. De nationella minoriteterna ska synliggöras och beslutsfattare, tjänstemän och allmänheten ska känna till deras rättigheter.

Sametinget ansvarar för frågor som rör samer och de samiska språken. Länsstyrelsen ansvarar för frågor som rör judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar samt jiddisch, romani chib, finska och meänkieli.

Länsstyrelsen och Sametinget gör årligen en samlad bedömning av hur lagen efterlevs och rapporterar detta till regeringen. Myndigheternas uppdrag avser hela landet. Detta innebär till exempel att dom genomför informations- och utbildningsinsatser samt ger stöd till kommuner och andra myndigheter. I uppdraget ingår att fördela statsbidrag till kommuner, landsting/regioner och till nationella minoritetsorganisationer.

Då lagen kräver att kommuner tar fram mål och riktlinjer så har vi sedan 2019 en handlingsplan som ska vara ett verktyg för kontoren, ett sätt att underlätta arbetet och uppföljningen i vårt gemensamma arbete med de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

3.3 Statistik över respektive minoritet

I Sverige är det inte tillåtet att registrera och föra statistik över personer med utgångspunkt från etniskt ursprung. Det finns därför ingen statistik över hur många personer som tillhör respektive minoritet.

I minoritetslagstiftningen finns det inte heller någon definition kring vem eller vilka personer som tillhör en nationell minoritet i Sverige.

Det är här den så kallade **självidentifikationsprincipen** kommer in, det innebär att varje individ själv avgör om han eller hon tillhör någon eller några av de nationella minoriteterna.

Därmed är det upp till varje person att bestämma om hen vill definiera sig som tillhörande en nationell minoritet med rätt att göra anspråk på det stöd som samhället erbjuder. Det finns därför inga förutsättningar att klarlägga hur många av resp. minoritetsgrupp det finns bosatta i Upplands-Bro kommun.

2020, ingick 66 kommuner i det finska förvaltningsområdet, 25 kommuner i det samiska och 10 kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli.

Totalt ingick 84 kommuner och 15 regioner i en eller flera förvaltningsområden

3.4 Övergripande målsättningar

Upplands-Bro kommun ska sprida kunskap om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk bland politiker, kommunanställda och invånare i kommunen,

samt informera om minoriteternas och främst de finskspråkigas rättigheter i kommunen.

Det är kommunens uppgift att synliggöra det finska språket och kulturen och långsiktigt arbeta för att trygga det finska språkets ställning i kommunen med hjälp av konkreta insatser inom kommunala verksamheter.

Målet är att tänket ska genomsyra alla våra verksamheter, att det ska vara självklart med inslag av minoritetskultur i alla verksamheter där detta krävs och efterfrågas. Detta är något som ska ligga med i kontorens egen budget med möjlighet att söka om hjälp/bidrag för merkostnader i form av statsbidraget.

Aktuell handlingsplan för minoritetsspråken har tagits fram i samråd med representanter i vår interna samrådsgrupp som består av Kultur- och fritidskontoret, utbildningskontoret, kommunledningskontoret samt socialkontoret. Där efter har handlingsplanen gått igenom kommunfullmäktige för godkännande.

Handlingsplanen syftar till att ge en helhetsbild av vad kommunen ska göra samt mål för de nationella minoriteterna från och med 2019 och framåt. Målet är att handlingsplanen ska vara ett verktyg för verksamheterna, ett sätt att underlätta arbetet och uppföljningen när kommunen och minoriteterna ska samverka i fortsättningen.

I framtiden vill Upplands-Bro kommun:

- Hitta nya vägar för att revitalisera finska.
- Framhålla att kunskaper i finska är en merit vid rekrytering till kommunala befattningar.
- Arbeta aktivt för att trygga finskans ställning genom att tillhandahålla service på detta språk, erbjuda unga möjlighet till språket samt med hjälp av kultursatsningar.
- Skydda och främja det nationella minoritetsspråket

Förutom de övergripande målsättningarna kommer även målsättningar per kontor att presenteras längre fram, under respektive kontors rubrik.

3 Statsbidraget

Statsbidraget till kommuner och landsting/regioner ska användas i samråd med minoriteterna och ska gå till merkostnader i kommunen, landstinget och regionen som uppstår med anledning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Statsbidraget ska inte bekosta sådant som kommuner och landsting/regioner redan tidigare har bekostat eller är skyldiga att göra enligt annan lagstiftning, till exempel dela ut föreningsbidrag eller anlita tolk. Statsbidraget ska gå till merkostnader.

Möjliga användningsområden är bland annat:

- dialog och samråd med minoriteter
- kartläggning
- informationsinsatser och översättningar
- organisationsöversyn och verksamhetsutveckling, tex inom förskola och äldreomsorg
- kultur- och språkinsatser
- synliggörande av minoriteter och minoritetsspråk, tex skyltning
- initiala mobiliseringsinsatser, till exempel inköp av litteratur, pedagogiskt material
- del av personalkostnader
- handlingsplan

Lagstiftning

”Statsbidrag enligt denna förordning lämnas, i mån av tillgång på medel, till de kommuner som ingår i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska enligt 6 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.”

(5§ Förordning (2018:2068) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Statsbidrag till kommunerna och landstingen lämnas årligen. Statsbidraget är avsett att användas till de merkostnader som uppkommer i kommunen och landstinget med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och till åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska.

Varje kommun ska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska.”

(8 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Statsbidrag till en kommun beräknas med utgångspunkt i dels ett grundbelopp om 660 000 kronor, dels antalet invånare i kommunen den 31 mars året innan bidraget betalas ut.

En kommun med

- mindre än 50 000 invånare får 1 grundbelopp,*
- upp till 80 000 invånare får 1,5 grundbelopp,*
- upp till 100 000 invånare får 2 grundbelopp,*
- upp till 400 000 invånare får 3 grundbelopp, och*
- 400 000 invånare eller mer får 4 grundbelopp.*

En kommun som ingår i två eller tre förvaltningsområden får utöver grundbeloppen ett särskilt bidrag om 500 000 kronor.”

(9§ Förordning (2018:1967) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Statsbidraget enligt 9 eller 10 § får sättas ned om kommunen eller landstinget inte har förbrukat hela bidragsbeloppet för närmast föregående bidragsår.

Nedsättning enligt första stycket ska göras med ett belopp som motsvarar högst det belopp som inte har förbrukats.

Bidraget får dock inte sättas ned om kommunen eller landstinget visar att medlen, helt eller delvis, ska användas för sådana särskilda merkostnader eller åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska som inte kommer att täckas av närmast följande års statsbidrag.”

(10 a § Förordning (2014:1543) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Sametinget ska pröva frågor om statsbidrag till de kommuner som ingår i förvaltningsområdet för samiska och till landstingen i Dalarnas län, Jämtlands län, Norrbottens län, Stockholms län, Västerbottens län och Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Stockholms län ska pröva frågor om statsbidrag till övriga kommuner och landsting. Bidragen ska betalas ut senast den 1 april varje bidragsår.”

(11 § Förordning (2018:2068) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”En kommun eller ett landsting som tagit emot bidrag enligt denna förordning är skyldig att lämna en ekonomisk redovisning av de utbetalda medlen och en redovisning av vad medlen har använts till. Kommunerna ska också redovisa hur kartläggningen enligt 8 § andra stycket har genomförts. Redovisningen ska lämnas till den myndighet som har betalat ut bidraget.”

(12 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län enligt denna förordning får inte överklagas. Inte heller beslut av Sametinget enligt denna förordning får överklagas.”

(14 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Upplands-Bro kommun har mindre än 50 000 invånare vilket gör att vi årligen får ett grundbelopp. År 2021 motsvarar ett grundbelopp 660 000 kr.

Upplands-Bro kommun försöker varje år att använda dessa pengar på absolut bästa sätt och i samråd med invånarna.

Kommunen rapporterar årligen till Länsstyrelsen i Stockholms län över hur statsbidraget har förbrukats. Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsammans med Sametinget uppdraget att följa upp tillämpningen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Om en kommun inte använder hela statsbidraget kan beloppet sättas ner året efter.

4 Samråd och kartläggning

Upplands-Bro kommun har sedan 2014 haft ett öppet samråd varje år. Dock har inte detta gett den uppslutningen och då inte heller det inflytandet vi hoppats på. Så för att förändra, pröva något annat och för att ge intresserade invånarna ännu mera inflytande så har vi under 2021 ändrat så att referensgruppen vi haft med invånare blivit en samrådsgrupp.

I stället för 1 gång per år så ses vi flera gånger per år för att tillsammans ta fram förslag och önskemål som ska leda oss i vårt arbete med finsk förvaltning och vi samarbetar i olika evenemang.

Denna grupp är även länken ut till föreningarna som ger alla den möjligheten att ställa frågor och ge förslag som vi tar upp. Vi bjuder även in olika kontor att komma och samtala med oss för att utbyta information och inspirera.

Även ett internt samråd med representanter från olika kontor har bildats under våren 2019 för att på så sätt underlätta kontorens arbete och samarbete.

Vi arbetar aktivt för att hitta nya sätt att samråda och få in invånarnas röst och tankar. Vi ser även över möjligheten att erbjuda digitala alternativ för att öka delaktigheten och inflytandet

Lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

(5 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”

(5 a § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

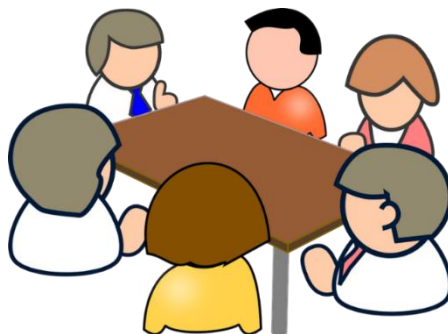
”En kommun eller ett landsting som tagit emot bidrag enligt denna förordning är skyldig att lämna en ekonomisk redovisning av de utbetalda medlen och en

redovisning av vad medlen har använts till. Kommunerna ska också redovisa hur kartläggningen enligt 8 § andra stycket har genomförts. Redovisningen ska lämnas till den myndighet som har betalat ut bidraget.”

(12 § Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Målsättningar och aktiviteter:

- Fortsätta att utveckla samråden och hitta nya sätt som ska ge invånarna mer inflytande. Detta har ansvarig på Kontaktcenter hållit i sedan 2014.
- Fortsätta förbättra samarbetet mellan kommunens olika kontor genom den interna referensgruppen som bildades 2019.
- Erbjuder intern utbildning för att öka kunskapen om minoriteterna och inspirera i arbetet. Ett kommungemensamt projekt med digitala utbildningar/föreläsningar har erbjudits via ansvarig på Kontaktcenter under 2021 och fortsätter under 2022.
- Kartlägga den sverigefinska minoritetens behov och önskemål, dels via samrådsmöten, dels via andra kanaler och forum.
  - Kommunen mail är till för alla, ansvarig från Kontaktcenter har kontakt/möten med de finska föreningarna Kalevas och finska synskadades kontinuerligt där man alltid kan fråga och ge förslag. Genom samrådsgruppen.
- Ha tillgång till certifierade finska tolkar via Tolkförmedlingen.
- För att på bästa sätt kunna erbjuda den finska befolkningen lika bra service som alla andra får så finns det i Kontaktcenter ett knappval i växeln som går till en "finsk mobil". När Kontaktcenter finsktalande personal har möjlighet så svarar de, i annat fall så ringer de upp kund.
- Fortsätta kartläggning av barnens språkdomäner då de börjar förskola – barnets språkplan – via en kommungemensam handlingsplan för de kommunala förskolorna.
- Fortsätta kartlägga vid vilka förskolor vi har finsktalande medarbetare inför placeringar höst och vår– ansvar för detta har barnplaceringsassistenterna på utbildningskontoret.

5 Informationsansvar

Upplands-Bro kommun ska arbeta aktivt med att informera om de rättigheter de finskspråkiga i vår kommun har enligt lagen, det gäller både intern och externt. Detta ska göras dels via hemsidan www.upplands-bro.se, översättningar av dokument och broschyrer, tvåspråkig annonsering när det passar, evenemang och via muntliga informationsmöten som referensgrupp och samråd.

Upplands-Bro flaggar med finska flaggan på finska självständighetsdagen 6 december och med sverigefinska flaggan på Sverigefinnarnas dag 24 februari.

Lagstiftning

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken.”

(3 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Det allmänna har ett särskilt ansvar att skydda och främja det nationella minoritetsspråket”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt 8 § i språklagen 2009:600)

”Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde.

Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.”

(8 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

(11 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider.”

(12 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Målsättningar och aktiviteter:

- Kommunens hemsida och intranät ska innehålla information om de nationella minoriteterna, de nationella minoritetsspråken och minoritetssprakslagstiftningen, på finska och svenska.
- Öka medvetenheten hos Upplands-Brobor (såväl minoriteten som icke-minoriteten) om den sverigefinska minoriteten och dess rättigheter enligt lagen.
Detta görs idag via, hemsidan, samråd, evenemang, infoblad och broschyrer i Kontaktcenter men är något vi ständigt arbetar med i Upplands-Bro kommun.
- Kommunens tjänstemän och förtroendevalda ska få utbildning om de nationella minoriteterna samt om lagstiftning som beror minoritetsspråken. Detta hoppas vi kunna erbjuda extra mycket 2021 i form av digitala föreläsningar.
- Vi ska jobba för att det finns möjlighet till finskspråkig hjälp i kommunhusets reception.
I dagsläget finns detta idag i form av finsktalande personal i Kontaktcenter, om inte dessa är på plats så finns möjlighet att boka tid.
- Förstärka finska språkets status inom kommunen genom att använda det som merit vid rekrytering till tjänster där finska språket kan komma till användning.

- Kommunens förvaltningar/kontor ska tillhandahålla information på finska på kommunens hemsida eller/och via broschyrer, vid behov i lokaltidningar och andra forum. Detta är varje kontors ansvar att tillhandahålla och det finns möjlighet att få in det både på hemsidan och receptionens broschyrställ.
- Kommunens telefonsvarare/växel ska ge möjlighet för den finska befolkningen att få information och samtala på finska.
  - Detta gör Kontaktcenter genom att ge möjligheten till att välja finsktalande personal i växeln. När man gör detta val så kommer man till en mobil där vi informerar på finska. Om vi inte har möjlighet att svara får invånaren lämna ett meddelande och vi ringer upp.
- Finskspråkig information bör finnas i broschyrform i receptionen och vid hembesök hos klienter för bistånd.
  - Detta är alla kontorens ansvar att se till att det finns broschyrer om deras verksamhet på finska och att Kontaktcenter får dem.
  - KC tar hand om broschyrstället i foajén och ser till att allmänna broschyrer finns och att broschyrer vi fått från verksamheterna syns.
- Annonsering av evenemang med finsk anknytning bör ske på både svenska och finska.
- Kommunen har tillgång till certifierade finska tolkar via Tolkförmedlingen. Dessa ska användas.
- Upplands-Bro flaggar vid utvalda finska högtider som finska självständighetsdagen 6 december och med Sverigefinska flaggan på Sverigefinnarnas dag 24 februari.

6 Kultur och fritid

En av de viktigaste punkterna när det kommer till arbetet med finsk förvaltning är kultur och aktiviteter, det är en grundsten i det finska språkets fortlevnad och teater, dans, bingo, läsning, bakning är bara några av sakerna som efterfrågas varje gång vi samråder.

Lagstiftning

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. de nationella minoritetsspråken,*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska.”*

(5 § Bibliotekslagen (2013:801))

Målsättningar och aktiviteter:

- Biblioteket i Upplands-Bro ska tillhandahålla ett brett utbud av litteratur för barn och vuxna, tidningar, ljudböcker, ordböcker, tidskrifter samt filmer på finska. Detta sker i dagsläget och uppdateras kontinuerligt.
- Anordna finskspråkiga kulturaktiviteter på äldreboenden.
  - I dagsläget ordnar Kontaktcenter en musikturné som är väldigt populär, detta sker på Norrgården och Kungsgården.
- Visa finsk film med svensk text för att möjliggöra tvåspråkighet.
  - Detta gör Kontaktcenter 6 ggr/år (samarbete med Finlandsinstitutet) och har i samband med detta även fika och tid för samtal.

- Biblioteket har en ny filmtjänst för strömmad film där det bland mycket annat finns över 100 finska filmer.
- Genom samarbete förstärka minoriteternas status.
  - Sen 2018 uppmärksammar biblioteket olika språk, lite mer, varje månad och december månad är den finska månaden.
- Uppmärksamma det finska språket/folket genom att arrangera tvåspråkiga evenemang under tex högtider som sverigefinnarnas dag, morsdag och självständighetsdagen.
  - Detta är väldigt viktigt för invånarna med att uppmärksamma högtider och det görs i dagsläget av Kontaktcenter
- Representera minoriteterna och då i första hand finskan på något sätt i våra kommunala evenemang som Kungsfesten och Fest i byn.

7 Förskola och skola

Upplands-Bro kommun ska arbeta för att säkra möjligheten till tvåspråkighet och trygga finskans ställning i samhället och då främst hos barn och unga. Självfallet är det så att kommunen inte kan eller ens bör arbeta ensam i den här frågan. För barns språkutveckling är den första och viktigaste källan/referensramen hemmet och föräldrarna. Av denna anledning är det primära att samverka och samarbetet mellan föräldrarna och förskolan samt skolan fungerar.

Finska som modersmål – inga förkunskaper krävs

Upplands-Bro erbjuder elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Även elever som inte har förkunskaper och trots att det är färre än 5 elever som ansöker. Detta då lagen säger att de grundläggande kunskapskraven inte kommer gälla för dem som enligt identifikationsprincipen tillhör en nationell minoritet.

Lagstiftning

”En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket. ”

(12 a § Skollagen (2018:1368))

”Om en kommun som ingår i ett förvaltningsområde anordnar öppen förskola enligt 3 § ska kommunen, om det finns sådan efterfrågan, sträva efter att erbjuda hela eller en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska.”

(5 a § Skollagen (2018:1368))

”Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket”

(14:1 § språklagen ((2009:600))

” En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk”.

(7§ Skollagen (2010:800))

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.”

(8 § Språklag (2009:600))

Målsättning och aktiviteter för förskoleverksamhet:

- Som rutin kommer vi att börja kartlägga vid vilka förskolor vi har finsktalande medarbetare inför placeringar höst och vår.
- Kartläggning av barnens språkomäner sker då de börjar förskola – barnets språkplan – via en kommungemensam handlingsplan för de kommunala förskolorna.
- Införskaffa pedagogiskt material som främjar tvåspråkigheten både analogt och digitalt.
  - I all kommunal förskoleverksamhet erbjuds barnen fortsatt högläsning på minoritetsspråk via UGGLO, en inläsningstjänst där utbildningskontoret övergripande beslutat om licens för samtliga förskolor.
- I Upplands-Bro kommunala förskolor (och via gemensamma kö) erbjuds fortsatt vårdnadshavare som idag önskar förskola med pedagoger som talar finska, förtur till sådan verksamhet.
- Kulturupplevelser.
- Förmedla kunskap om finsk kultur samt arbeta för att höja minoritetsspråkens status bl.a. genom information om fördelarna med flerspråkighet.

- Öka kunskapen om de nationella minoriteterna bland elever och lärare.
  - Personalen har erbjudits en kurs på Uppsala universitet 7,5 p kring interkulturellt förhållningssätt, flerspråkiga barn.
- Fortsätta att aktivt söka personal med minoritetsspråk till våra verksamheter.
- Öka kunskapen bland vårdnadshavare om nationella minoriteters rättigheter.
  - Utbildningskontoret översätter dokument av vikt för vårdnadshavare till finska tex. kring GDPR, allmän information mm

Målsättningar och aktiviteter för skolan:

- Information om rätten till modersmålsundervisning ska ges till vårdnadshavare och elever både via ansökningsblankett och hemsida.
- Eleverna i Upplands-Bro kommun skall ges grundläggande kunskap om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.
- Kommunen skall erbjuda modersmålsundervisning i finska språket för de grundskoleelever som begär det.
- Kommunens lärare bör informeras om forskning kring flerspråkighet.
- Kontinuerlig information till personal på arbetsplatsträffar.

8 Socialtjänst och sjukvård

De äldre är ofta bärare av språk och kultur samt värnare av traditioner. Det är viktigt att de äldre som pratar finska kan fortsätta att använda sitt språk. De som åldras måste få leva ett aktivt liv, även i språklig mening, de måste ha påverkansmöjligheter i samhället och i sin vardag, de måste få åldras i trygg miljö och leva ett självständigt liv samt ha rätt till god vårdnad och äldreomsorg på sitt eget språk. Handikappade måste få likvärdiga möjligheter och levnadsförhållanden med övrig befolkning.

Ett problem värt att uppmärksamma vid vård av anhöriga kan nuförtiden vara det att barnen/barnbarnen kan ha tappat beröringen och färdigheten till sina föräldrars/far och morföräldrars språk. Då blir kommunikationen kanske inte sådant som skulle säkerställa den äldres behov av att yttra sig och bli förstådd till fullo. Av denna anledning måste man fästa uppmärksamhet vid att personal som behärskar minoritetsspråken finns tillgängligt i servicen och att kommunikationen sker med den äldres/ funktionsnedsattes eget språk och utan tolk.

Lagstiftning

”En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.

(18 § Lag (2018:1367) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk”.

(18 a § Lag (2018:1367 om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

"Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet."

(18 b § Lag (2018:1367 om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

"Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§."

(18 c § Lag (2018:1367 om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

"Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor."

(5 kap 6§ tredje stycket i Socialtjänstlagen (2001:453))

Målsättningar och aktiviteter:

- Möjligheten till användning av egenspråkig radio/TV måste säkerställas.
- De sverigefinnar som bor hemma och som behöver hemtjänst skall ha tillgång till finskspråkig hemtjänstpersonal.
- Utifrån kompetenskartläggning identifiera finsktalande äldreomsorgspersonal.
- Förbered för en eventuell omorganisation av personal för att optimera utbudet av finskspråkig äldrevård.
- Äldre finsktalande personer skall både muntligen och skriftligen informeras om rätten till äldreomsorg på finska, detta redan innan det har blivit aktuellt med äldrevård.
- I de fall då viktig information behöver kommuniceras men äldreomsorgens personal inte behärskar finska ska enskilda som önskar tolkhjälp få sådan.
- Kommunen ska erbjuda kulturaktiviteter på finska för äldre som tex musik, högläsning och film.
  - Kontaktcenter ordnar i dagsläget så en musikturné (finska och svenska

sånger) sker ca 7 ggr/år på alla olika äldreboenden.

- Sträva efter att samverka med frivilligorganisationer och församlingens finska verksamhet.
- Ta in en enkel frاسبok på finska som den svenskspråkiga personalen inom äldreomsorgen har tillgång till.
- När det gäller rekrytering till tjänster inom omsorgen ska kommunala platsannonser fördes med texten "Då Upplands-Bro är ett finskt förvaltningsområde ser vi gärna sökande med kunskaper i finska. Andra språkkunskaper utöver svenska och engelska ses också som positivt."

9 Alla kontor och verksamheter

Minoritetslagen är mer inriktad på vissa områden som barn, kultur och äldre, då dessa områden anses som extra viktiga för utvecklingen och fortlevnaden av minoriteternas språk och kultur.

Men nedan del i lagen gäller alla kontor och avdelningar så det är viktigt att alla kontor har koll på vad hens kontor har skyldighet att erbjuda invånarna:

- *enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare,*
- *myndigheten är skyldig att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering.*
- *myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk.*
- *förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken*
- *Ta fram information, broschyrer på minoritetsspråk.*

Idag finns det en sida på vår intranät Portalen vid namn *Nationella minoriteter* där alla anställda lätt kan hitta information om lagen, hur man får tag i tolk, historia samt ett utbud av föreläsningar som kan vara till stor hjälp för personalen.

9 Kommunens uppföljning, utvärdering och ansvar

Som lagen säger så måste vi anta mål och riktlinjer vilket denna handlingsplan är resultatet av och med hjälp av den kan vi även följa upp vårt arbete på ett lättare sätt.

Denna handlingsplan gäller från år 2019 då den grundades och framåt tills uppdatering krävs. Men var annat år ska delen med aktiviteter och måloppfyllelse utvärderas och uppdateras av ansvariga. Även personer i referensgruppen och samrådet ska ha möjlighet att komma med idéer, kommentera och utvärdera handlingsplanen.

Handlingsplanen är giltig till och med den 31 december 2024. Med giltighetstid menas att dokumentet ska ses över och eventuellt revideras innan utsatt datum.

Lagstiftning

Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §. Lag (2019:938).

(5 b § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Ansvarsfördelning:

- Den administrativa samordnaren för finsk förvaltning har ansvar för att ta fram en handlingsplan, dock har varje förvaltning ansvar för sina åtgärder och aktiviteter.
- Varje förvaltning har ansvar att årligen utveckla och implementera minoritetslagen enligt handlingsplanen.
- Varje förvaltning har ansvar att handlingsplanens mål finansieras och genomförs årligen.
- Ansvarig för arbetet med finsk förvaltning inom varje förvaltning kontrollerar att målen genomförs.
- Kommunstyrelsen antar handlingsplanen.
- Ekonomichefen ansvarar för den årliga ekonomiska uppföljningen.

- Länsstyrelsen och Sametinget är de två myndigheterna som är ansvariga för kunskapshöjande insatser. De nationella minoriteterna ska synliggöras och beslutsfattare, tjänstemän och allmänheten ska känna till deras rättigheter.

Ekonomi

Upplands-Bro kommun får årligen 660 000 kr för att implementera lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Ekonomisk- och verksamhetsuppföljning av budget och aktiviteter sker årligen till länsstyrelsen i Stockholm.

Utifrån den årliga aktivitetsplanen sätts medel av från statsbidraget. Ca 70 procent finansierar samordningsfunktionen. Kommunens aktiviteter inom ansvaret för finskt förvaltningsområde ska i största utsträckning finansieras inom ordinarie budgetramar, vid behov av extra finansiell hjälp kan statsbidraget vara till hjälp.

Uppföljning görs årligen enligt Länsstyrelsens anvisningar.

Referenser:

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Språklagen (2009:600)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Bibliotekslagen (2013:801)

Skollagen (2010:800)

Nationella minoriteters rättigheter – en handbok för kommuner, landsting och regioner

www.minoritet.se

Fantastiska handlingsplaner från olika kommuner.